

Hezreti Gylyç işan

Category: Goşgular, Kitapcy, Taryhy şahslar

написано kitapcy | 22 января, 2025

Hezreti Gylyç işan HEZRETI GYLYÇ İŞAN

Biziň neberelerimiziň köpüsi hazır Eýranda ýasaýar. Aslynda-da, hojalaryň oturymlı ýeri Astrabat, Mazendaran bolupdyr. Soň gaýra süýşüp, Arkaçda mekan tutunypdyrlar. Hojalaryň şejeresini yzarlasaň, aňyrsy Pygamberimiz Muhammediň (s.a.w) neberelerine baryp ýetýär.

1994-nji ýylда men garyndaşlarymız bilen görme-görşe Eýrana gidip geldim. Şonda XIX asyryň ahyrynda, XX asyryň başlarynda ýaşap geçen, Eýran türkmenleriniň arasynda tanymal bolan Gylyç işanyň ykbaly meni has hem özüne çekdi. Biz baranymyzda dogan-garyndaşlarymız uly hormat bilen garşyladylar. Ýeňil maşynlara münüp, Kümmethowuzyň üsti bilen Garabalkan jülgesindäki Kerim işan obasyna tarap ýola düşenimizde, garyndaşlarymız atababalarymyzyň ýaşan ýurdy bilen tanyşdyryp başladylar. Üsti uly gümmezli Gylyç işanyň mazaryna, onuň saldyran metjitdir medresesine eltdiler. Üsti gat-gat halydyr mahmallu mazaryň baş ujunda aýat okalandı, gözüme ýaş aýlanyp gitdi.

Ata-baba gezen ýerleri görüp, dogan-garyndaşlar bilen didarlaşmak özür arzuwymdy. Şol arzuwyma ýetiren S.Nyýazowa, öz ýurdunyň işigini biziň üçin giňden açan Eýranyň Prezidenti Rafsanjana ýüregimden alkyş okadym. Olaryň mertebesiniň belent bolmagyny Alladan diledim.

Meniň baran wagtun Muhammet pygamberiň (s.a.w) doglan wagtyna gabat geldi. Ertesi Gylyç işanyň medresesine ýene-de toý märekesi ýaly adamlar ýygnandy, dogalar, aýatlar okaldy. Şol ýerde Gylyç işan hakda köp gowy gürrüňler eşitdim. Gylyç işan meniň garry atam Selim ahunyň gazyndan bolan. Gylyç işanyň metjit-medresesiniň gurulmagyna meniň atam hem goşant goşupdyr. Bezag daşlaryny Gylyç işan Buharadan Hywa, ondan hem Gyzylarbada çekdirildir. Meniň atam şol daşlary Gyzylarbatdan düye bilen Garabalkaba aşyrypdyr.

Gylyç işanyň medresesine Eýranyň şasy Nasyreddin hem kömek

edipdir. Ol Tährandan gatyr bilen bezeg daşlaryny iberipdir. Gylyç işan onuň bilen gowy gatnaşykda eken. Şa işana bir gajar gyzyny peşgeş beripdir. Şol aýalyndan Kerimguly diýen ogly bolýar. Kerimgulynyň ogly Haýrylla hazır şol metjit-medresä ýolbaşçylyk edýär.

Meniň atam Hojamuhamed Gylyç işan bilen Mekge-Medinä haja gidip gelipdir. Gylyç işan Eýranda sözi ýoreýän, güýcli düşünjeli adam bolupdyr. Ol Eýran türkmenleriniň ählisini öz daşyna ýygnamagy başarypdyr. Oňa Hezreti işan diýen mertebeli at berlipdir. Onuň hakyky ady Muhammetgylyç. Ol 97 ýasynda aradan çykypdyr. Britan muzeýinde onuň göçüren Magtymgulynyň şygyr diwany bar diýýärler. Gylyç işanyň kakasy Nasır han, onuň özi asly türkmen bolan eýranyň salary, hanlary Agamämmet gajar, Fetaly, Muzaffereddin, Nasyreddin bilen ýygy gatnaşyk saklapdyrlar. Sowet hökümeti gurulmazdan öñ, Russiyanyň delegasiýaay Eýrana gepleşik geçirmäge baranlarynda, Gylyç işan hem şol gepleşige gatnaşypdyr. Baran delegasiýany öz öýünde hem myhman alypdyr.

Men «Astrabadyň aragatnaşyk kitabı» diýen kitapdan Gylyç işan hakdaly maglumatlary okadym. Onda 1909-njy ýylyň wakalary hakda aýdylýar. Şonda Gylyç işan gökleň, ýomut hanlaryny daşyna ýygnap, olara baş bolýar.

Gylyç işanyň gökleň, ýomut hanlary bilen ýygy gatnaşykda bolandygyny onuň 100 ýıldan gowrak wagt mundan öñ aldyran suratam subut edýär. Magtymgulynyň goşgularыnda atlary tutulýan Kasym Hojam, Habyylla, Selman işan dagy biziň aňyrky neberelerimizdir – ata-babalarymyzdyr. Biziň ata-babalarymyz Döwletmämmet Azady, Magtymguly bilen bir döwürde, bir ýerde ýaşap, gatnaşypdyrlar.

Gylyç işan, ýegeni Abdyrahym, ogly Halyl, meniň kakamyň agasy Annamuhamed dürlı wagtlarda Buhara medresesinde okapdyrlar. Kakamyň inisi Abdyrahym bolsa Hywanyň Şırgazy medresesinde okapdyr. Eýrandan men Gylyç işanyň ýazyp giden nesil-sejeresini alyp gaýtdym. Şonda ol Şahymerdan Alydan gaýdan 38 arkany ýazypdyr.

Men Eýrandan gaýtjak bolanymda, Gylyç işanyň guburynda doga okap gaýtdym. Guburyň töworegi jeňnel. Daş atsaň, ýere düşjek

däl. Şeýle bir sülgün köp. Men guşlaryň köplüğine haýran galdym. «Bu guşlara el gatýan ýokdur. Olar Gylyç işanyň guşlary» diýip, maňa aýtdylar.

Meniň ýokarda agzan suratymda ortada oturanlaryň çepdäkisi Gylyç işan. Onuň daşyndakylar gökleň hem ýomut baylary, hanlary. Belki, olary tanaýanlar bardyr. Şonuň üçin men olaryň atlaryny sanap geceýin. Olar: Muhammetgeldi sopy, Allanazar baý, Abdyagar baý, Şyhy han, Ataguly han, Çarwaý Döweji, Ödekden Garadagly, Hajy Şelpebaý bähelke, Satlyk Mergen, Mämmetgeldi sopy, Hesen han, Gylyç baý, Annageldi baý, Musa han, Abdyhajymuhamed han, Abdykör ahun, Molla Hüseýin, Nurberdi han gökleň dagy.

Şu adamlar hakda maglumat bilýän bar bolsa, maňa ýazmagyňzy haýış edýärin. Meniň adresim: Serdar (öñki Gyzylarbat) şäheri, Hywaly Babaýew köçesiniň 7-nji jaýy, tel: 2-32-33.

Seýdylla DÖWLETOW,
Serdar şäheri. Taryhy şahslar